

ADOPTIONSSPECIFIKT SAMTALSSTÖD

Enkätundersökning bland adopterade som tagit del av samtalsstödet 2020-2021

OM UNDERSÖKNINGEN

Adoptionsspecifikt samtalsstöd

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har fått i uppdrag att under perioden 2020–2021 erbjuda adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade. Samtalsstödet erbjuds till adopterade, både nationellt och internationellt, från 15 år och uppåt.

Stödet ska utgöra ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Stödet ska delvis kunna ges utanför ordinarie kontorstid och ska organiseras för att uppnå en så hög kvalitet och en så stor tillgänglighet som möjligt, oberoende av var i landet den enskilde befinner sig. Samtalsstödet ska vara till hjälp för den enskilde och synliggöra hur behovet i målgruppen ser ut.

MFoF har efter upphandling gett Apoteksgårdens Kognitiva Center AB i uppdrag att utföra samtalsstödet. Stödet har sedan september 2020 utförts av legitimerade psykoterapeuter och legitimerade psykologer via telefon, genom digitala lösningar samt genom fysiska besök.

Sweco har på uppdrag av MFoF under oktober 2021 genomfört en utvärdering av samtalsstödet. Samtliga personer som hade tagit del av samtalsstödet (ca 150 personer) ombads att besvara en enkät.

Webbenkät till samtliga

Undersökningen genomfördes med hjälp av webbenkäter. Utskick och påminnelser gjordes av Apoteksgården. Varken Sweco eller MFoF hade tillgång till personuppgifter. En öppen enkätlänk skapades, gemensam för alla. Två påminnelser skickades med en dryg veckas mellanrum. I de fall e-post saknades skickades länken via sms.

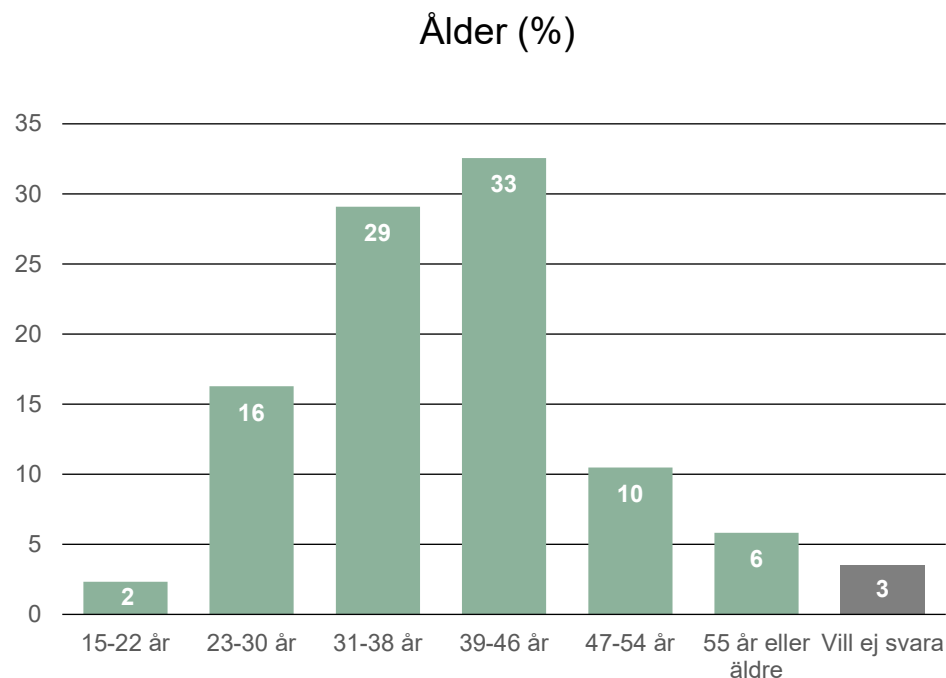
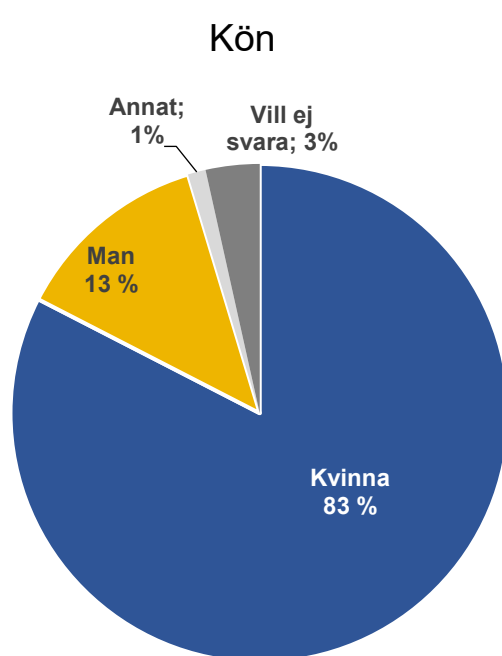
86 personer besvarade enkäten. Det motsvarar 57 % av samtliga.

RESULTATEN I KORTHET

Sammanfattning

- Drygt åtta av tio svarande var kvinnor. Majoriteten var mellan 31 år och 46 år. Skillnader beroende på kön och ålder kommenteras i anslutning till diagrammen. Man ska dock vara medveten om att trots att detta är en totalundersökning bör inte skillnader som bygger på få svarande övervärderas, särskilt gäller det antalet svarande män som är lågt och enskilda svar får stort genomslag.
- De som har nyttjat samtalsstödet har fått kännedom om det på flera sätt. Många har själva sökt information på webben. MFoF:s webbplats och adopterades föreningar har nått förhållandevis många.
- Tillgängligheten har varit god, 81 % är nöjda.
- Endast ett fåtal har endast genomfört ett samtal. 2-5 samtal är vanligast, men häften har haft fler samtal än så.
- 83 % har genomfört samtalen helt eller delvis per telefon, 31 % via digitala lösningar och endast 2 % vid fysiskt möte. 84 % av de som har haft digitala samtal är nöjda, 16 % tycker att det fungerade dåligt.
- Vanligtvis är det en kombination av orsaker till att man har sökt detta samtalsstöd. Att få hjälp att hantera känslor, möta någon som förstår adoptionsproblematik samt nedstämdhet/oro/ångest nämns oftast.
- Bedömningen av hur väl samtalsstödet har varit ett stöd för den enskilde är positiv, såväl totalt sett som för olika orsaker till att söka stöd. Samtidigt finns ett flertal kritiska svar kopplat till bemötande, samtalens kvalitet, och terapeutens/psykologens adoptionsspecifika kompetens.
- 51 % anser att samtalsstödet i hög grad var adoptionsspecifikt och 33 % att stödet i låg uträkning var adoptionsspecifikt.
- Helhetsomdömet av samtalsstödet är övervägande positivt. 65 % är nöjda, varav de flesta är mycket nöjda. 20 % är missnöjda.
- Många uppskattar att stödet finns och är kostnadsfritt. De uppskattar tillgängligheten och att de på detta sätt fick utrymme att prata och få förståelse för tankar och känslor.
- På den negativa sidan nämns bristande kvalitet eller kunskap hos terapeut och i vissa fall bemötande. Flera hade önskat att samtalet hade kunnat genomföras vid ett fysiskt möte. Fler samtal och mer konkret hjälp nämns också.
- Det framförs ytterligare behov av gruppsamtal/stödsamtal, ekonomiskt stöd, rättshjälp, bättre informationsmaterial.

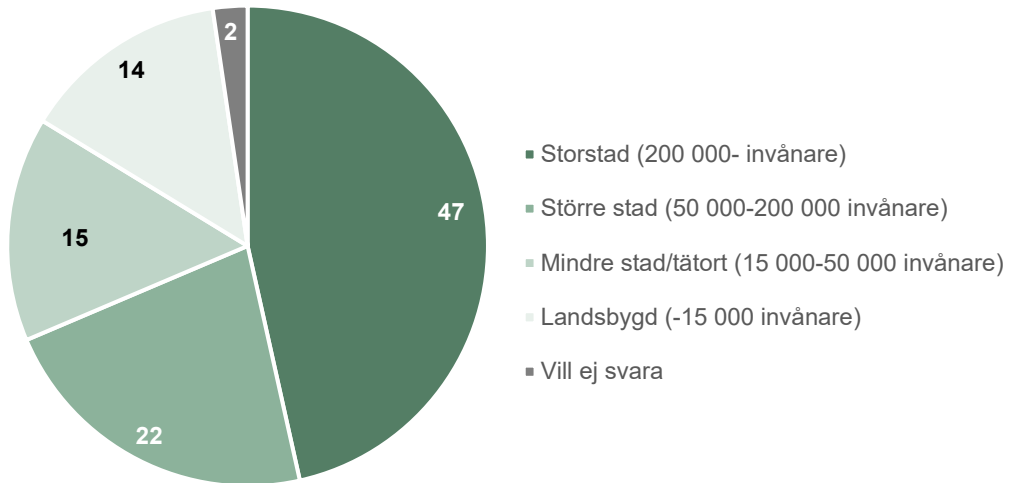
OM DE SVARANDE

Det är en massiv övervikt av kvinnor som svarande (83 %). Men det är också så det ser ut bland samtliga som har tagit del av samtalsstödet.

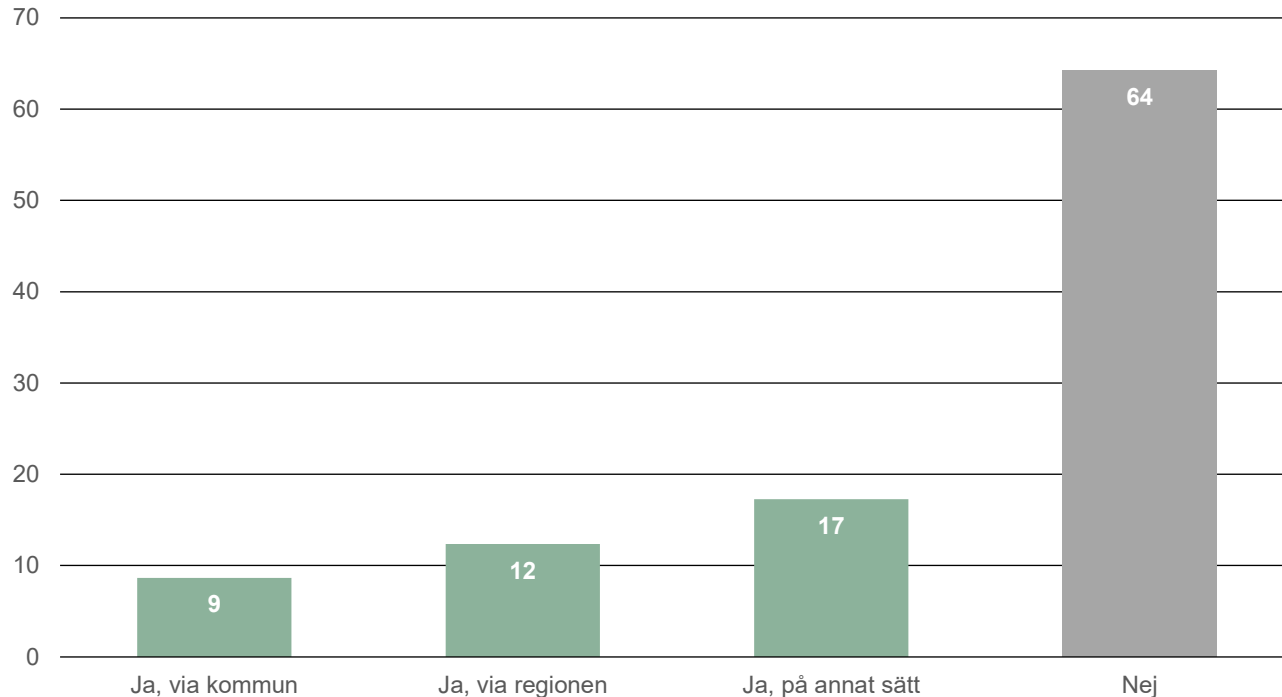
De som har sökt samtalsstödet till största delen i åldrarna 31-46 år. De står för drygt sex av tio som har utnyttjat stödet. I den åldern finns flest svarande bland både män och kvinnor, men mest påtagligt bland män. Endast 16 % var 47 år eller äldre och 18 % var under 31 år.

Bostadsort (%)

De som har nyttjat samtalsstödet kommer från hela landet. Knappt hälften bor i storstadsområden. Det är ingen nämnvärd skillnad mellan var yngre och äldre eller män och kvinnor är bosatta.

Har du under 2020-2021 även haft annan typ av samtalsstöd än detta adoptionsspecifika samtalsstöd? (%). Flera alternativ kunde markeras.

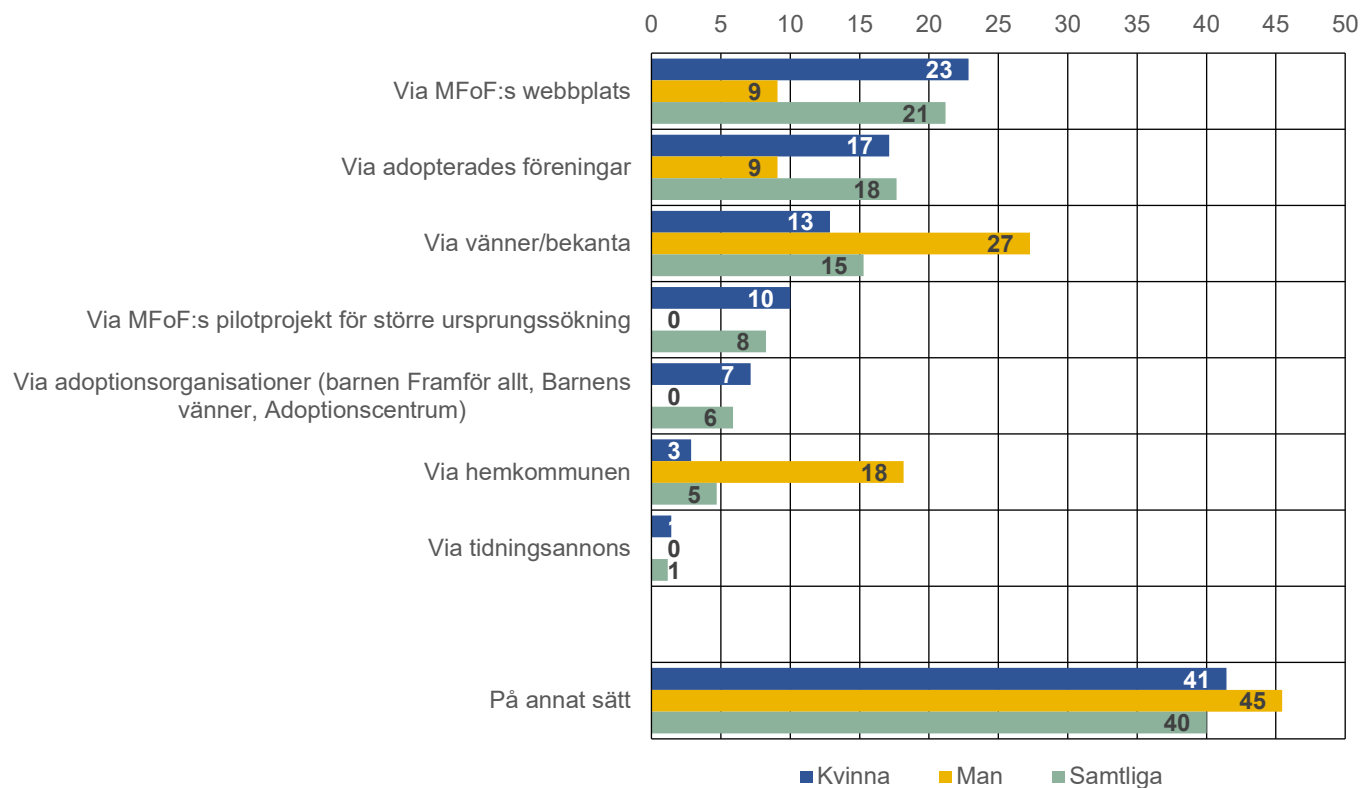

I huvudsak har samtalsstödet nått en kategori som under senare år inte har tagit del av samtalsstöd på annat sätt, genom andra utförare. 36 % hade sådan erfarenhet, 9 % genom sin kommun, 12 % genom sin region och 17 % på annat sätt. En högre andel män än kvinnor har haft annat samtalsstöd. Men antalet svarande män är lågt och enskilda svar får stort genomslag. Det är yngre svarande som fått stöd via sin kommun. Annat sätt kan t ex vara privat psykologstöd.

INFORMATION

Hur fick du kännedom om möjligheten att få adoptionsspecifikt samtalsstöd? (%)

Flera alternativ kunde markeras.

Det har funnits ett antal kanaler där de som är adopterade kunde ha fått kännedom om att denna möjlighet fanns. Av dessa har flest nåtts av information genom MFoF:s webbplats och adopterades föreningar. Påfallande många har angett annat sätt. Annat sätt är i det här fallet t ex sociala medier, rena sökningar på internet, tidnings- eller nyhetsartiklar, rekommendation av psykolog.

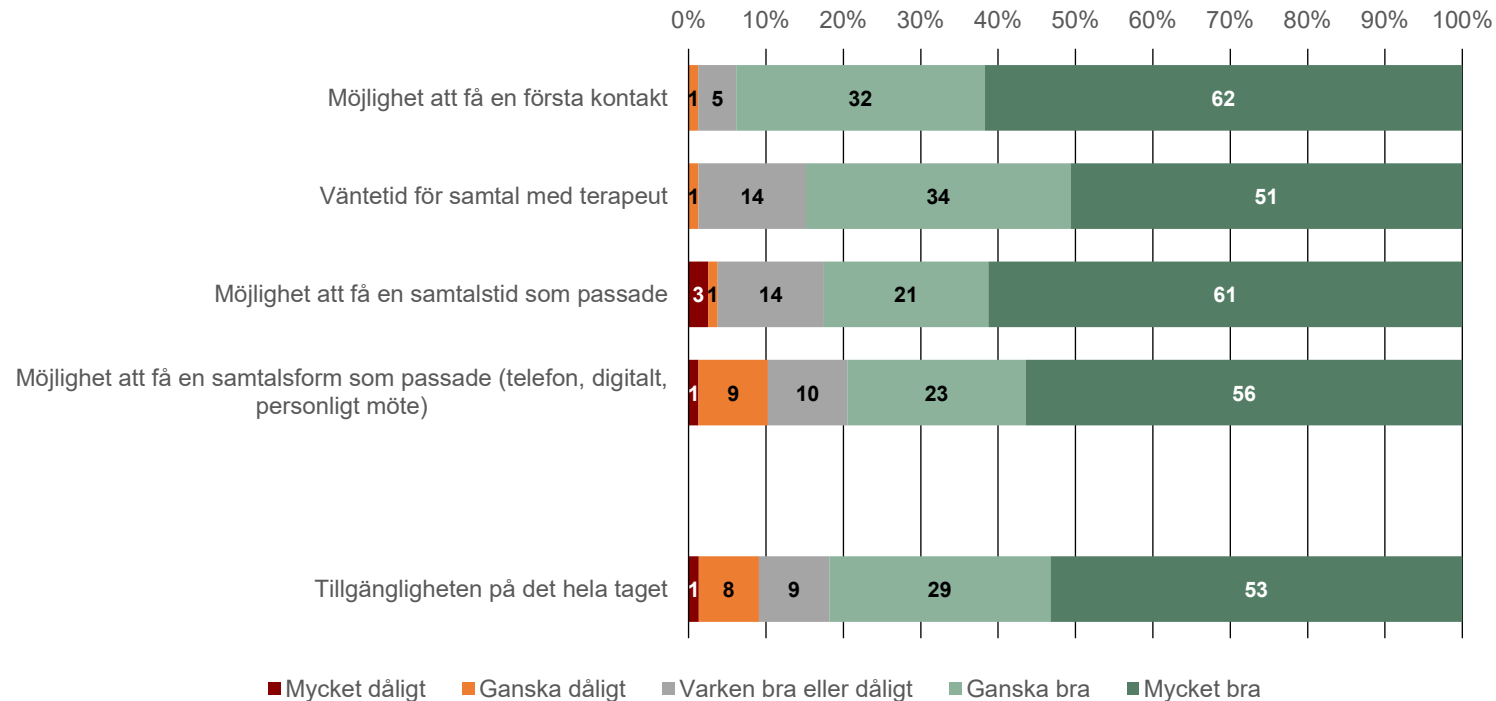
Det finns vissa skillnader mellan hur män och kvinnor har tagit del av information. Men då ska man komma ihåg att antalet svar från män är tämligen lågt, varför enskilda svar får stort genomslag.

Hur fick du kännedom om möjligheten att få adoptionsspecifikt samtalsstöd? Annat sätt – några exempel.

- Det kan varit jag som hörde av mig med frågor till myndigheten
- sökte efter samtalsstöd/psykolog med erfarenhet av adoption och kom av en slump in på Apoteksgårdens hemsida
- Sökte efter Psykolog för adopterade på nätet
- Via en artikel i DN.
- Google
- Artikel i DN
- Svts hemsida
- Jag blev rekommenderar via annan psykolog.
- Efterfrågat under flera år och blev via MFoF reda på att de hade samarbete med Apoteksgården som erbjöd kostnadsfri terapi
- Kurator som kände en adopterad som hade vart i kontakt med er.
- Facebook
- Sociala meer
- Sökte på google
- Min psykolog
- Psykologen
- Via mitt jobb.
- Lyfte frågan till MFoF som då nämnde att de via pilotprojektet startat samarbete med Apoteksgården
- Faktaruta under en artikel i DN
- Genom handledning via kommunen
- Googlesökning
- Chileadoption.se
- Googlade
- Sociala medier
- Annons på nätet
- via läkare
- Via nyhetsrapportering
- Apoteksgruppens hemsida efter google sökning
- Apoteksgårdens hemsida via google sökning
- Via sociala medier
- Facebook

TILLGÄNGLIGHET

Hur tycker du att det har fungerat att boka samtalsstöd?

De svarande är nöjda med de olika aspekter på möjlighet att boka tid som togs upp i enkäten. De flesta är mycket nöjda. 9 % är kritiska i sitt helhetsomdöme. Egentligen är det endast möjligheten att få den samtalsform som man önskade som fler än några enstaka procent är kritiska till. Ofta har man önskat ett personligt möte.

Kvinnor är mer benägna än män att ge högsta betyg för möjlighet att få en första kontakt och väntetid.

Vad fungerade bra?

Snabbhet, flexibilitet och trevligt bemötande återkommer bland preciseringar av vad som har fungerat bra. Nedan följer ett urval citat som belyser det flera svaranden har delat med sig av

Samtal och bemötande

”Från och med första kontakten så har jag fått ett så otroligt varmt bemötande. Personalen får en verkligen att känna sig sedd och välkommen. Allt från att boka tid till själva samtalen har verkligen varit en så behaglig upplevelse. Vill aldrig att det ska ta slut.”

”Mycket bra terapeut. Stor tillgänglighet och flexibilitet.”

”En bra terapeut, bra tillgänglighet, bra bemötande.”

Tid

”Lätt att få kontakt per telefon. Blev endast samtal per telefon utan video.”

”Jag tycker att tiderna var väldigt flexibla.”

Vad kan förbättras?

Önskemål om fysiska möten nämns av flera, liksom informationsspridning. Nedan följer ett urval citat som belyser det flera svarande har delat med sig av.

Kvalitén

"Kvalitén på hur de adopterade blir bemötta."

"Vill ha en utbildad psykolog."

"Dåligt ljud till och från. Lät som man knappade på datorn samtidigt som samtalen höll på så det var svårt att höra vad en sa."

"Återkoppling efter sista samtalet."

Information

"Det ska vara ett obligatoriskt erbjudande för alla adopterade vid behov och oavsett ålder."

"Bättre information om tidsramen för samtalet. Hur alternativen för de olika kommunikationsformerna skulle kunna se ut baserat på att samtalet skulle ske på distans"

Lite mer info kring processen kring detta. Lite mer info från samtalsterapeuten vad denne har för erfarenhet kring att samtala kring adoption."

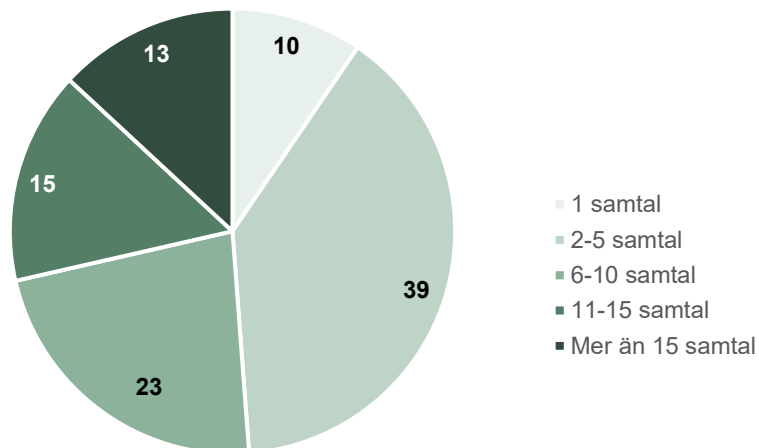
Fysiska träffar

"Samtal med video, fysiska samtal."

"Skaffa fler samtalskontakter som man kan träffa i verkligheten över hela Sverige."

SAMTALET

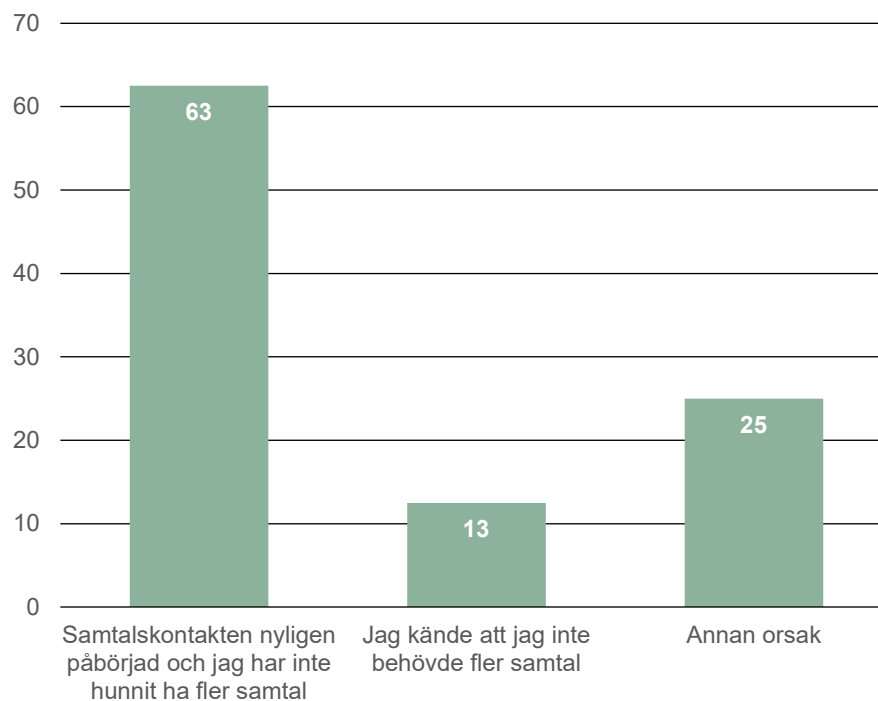
Hur många samtal med terapeut har du haft genom detta samtalsstöd? (%)

Det har inte funnits någon gräns för hur många samtal som erbjudits. Vanligast är 2-5 samtal, men närmare tre av tio hade haft fler än tio samtal.

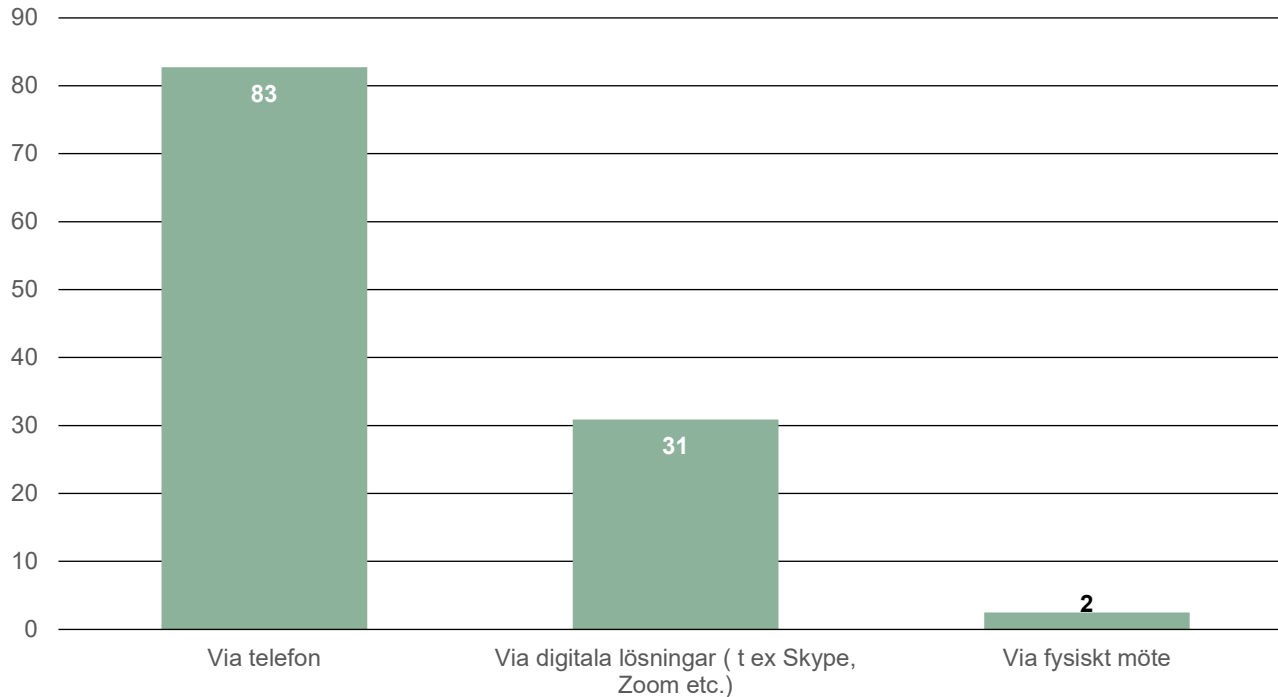
I ålderskategori 39-46 år är andelen som endast har haft ett samtal högst och andelen med fler än 15 samtal lägst.

Vad var orsaken till att du endast haft ett samtal? (% av de som endast har haft ett samtal)

Endast var tionde hade endast genomfört ett samtal. Orsaken var i de flesta fall att man ännu inte hade hunnit med alla planerade samtal

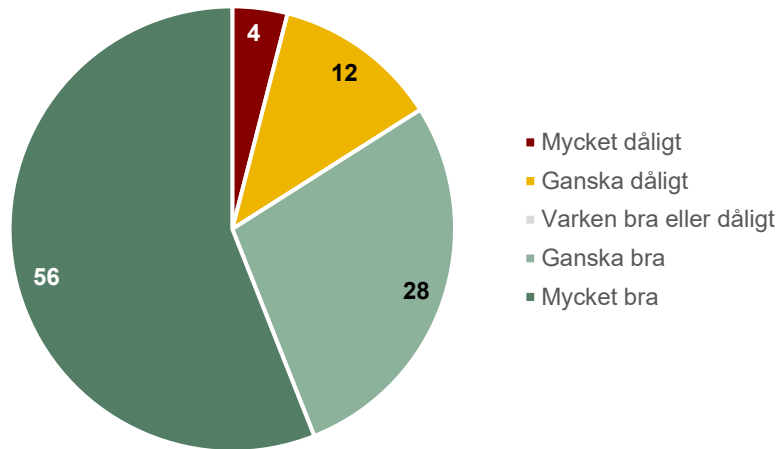
På vilket/vilka sätt genomfördes samtalet/samtalen med terapeuten? (%)
Flera alternativ kunde markeras.

Samtalen med terapeuten har i huvudsak gjorts via telefon. Förhållandevis få (31 %) har haft samtal via digitala kanaler som Zoom, Skype och liknande. Endast 2 % har kunnat genomföra fysiska möten.

Fördelningen mellan samtalsformer skiljer inte nämnvärt beroende på kön eller ålder.

Hur tycker du att det fungerat att ha samtalsstöd via digitala lösningar?
(% av de som har haft digitala samtal)

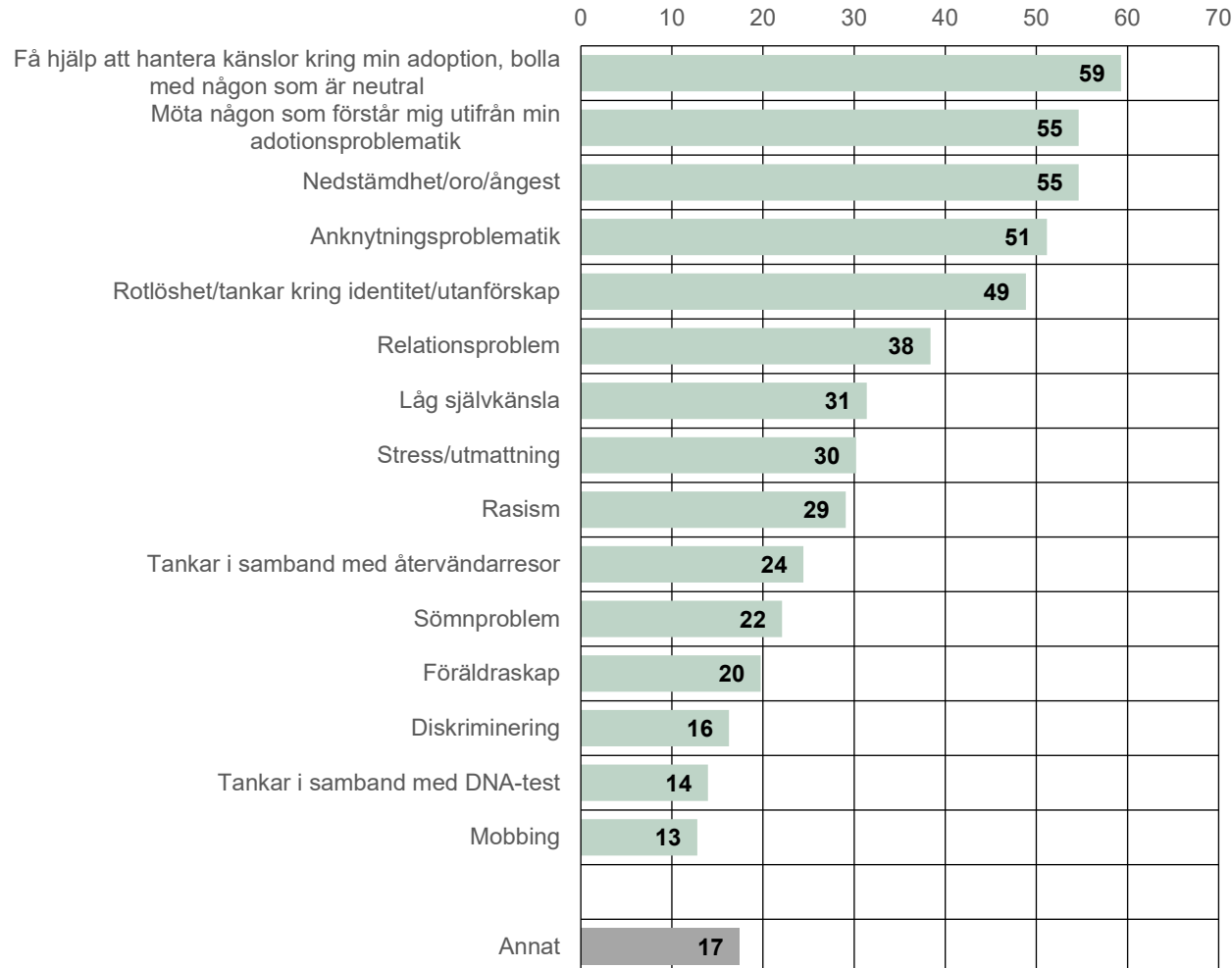
31 % har haft ett eller flera samtal via digitala kanaler. Det har i huvudsak fungerat bra, och till och med mycket bra menar 56 %.

På den positiva sidan framhålls att tekniken har fungerat bra samt att det var mer likt ett fysiskt möte. Andra lyfter fram att det möjliggjorde ett samtal när man befinner sig på olika orter.

Kritiska synpunkter handlar ofta om samma saker som har andra upplevt som positiva. Det rör de fall då tekniken inte fungerade eller att man inte upplevde att ett digitalt möte har kunnat ge samma kvaliteter som ett fysiskt samtal.

ORSAKerna TILL ATT MAN HAR SÖKT ADOPTIONSPECIFIKT SAMTALSSTÖD

Vad är orsaken till att du sökt detta adoptionsspecifika samtalsstöd? (%)
 Flera alternativ kunde markeras

De svarande ombads att ange av vilken eller vilka orsaker som de hade sökt detta adoptionsspecifika samtalsstöd. I de flesta fall är det en kombination av orsaker. 85 % angav fler än ett skäl.

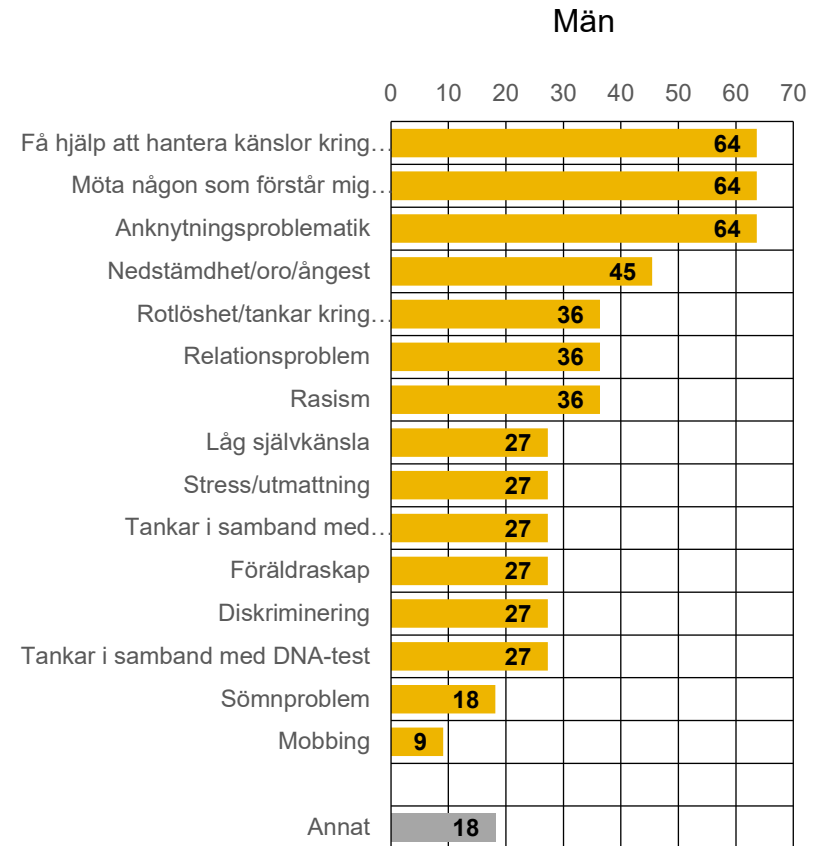
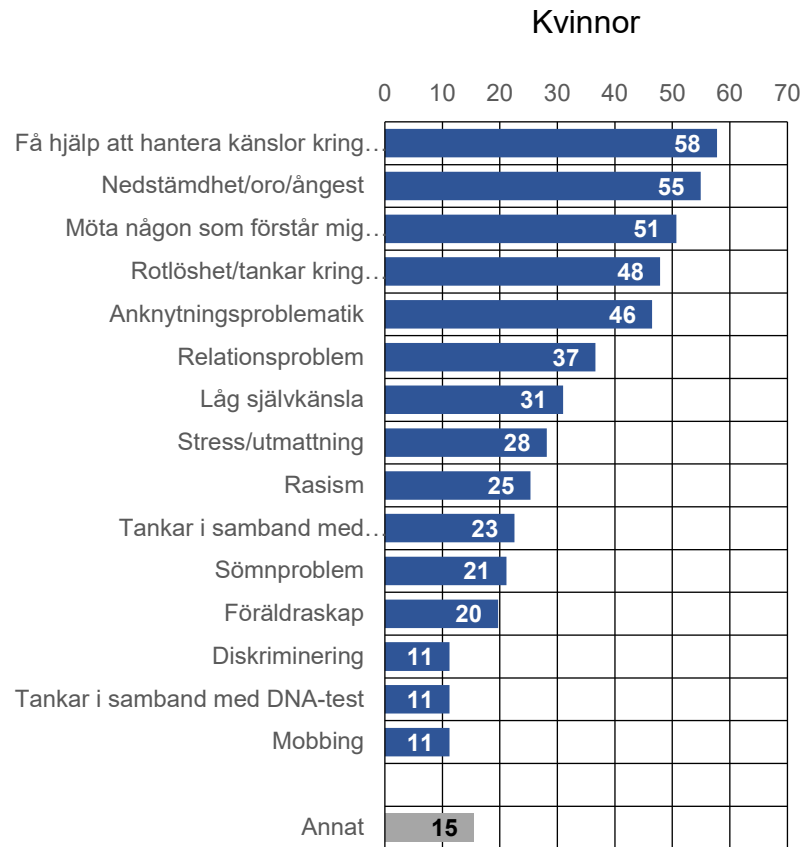
Orsaker som har att göra med den hjälp som ett samtal kan innebära nämns av flest – att få hjälp med att hantera sina känslor eller möta någon som förstår deras adoptionsproblematik. Fler än hälften lyfter fram problem med nedstämdhet/oro/ångest eller anknytningsproblematik.

Rotlöshet, tankar kring identitet eller utanförskap är också vanliga motiv till att söka samtalsstödet.

Färre nämner diskriminering, tankar i samband med DNA-test eller mobbing.

Annat svar kan t ex röra återförening.

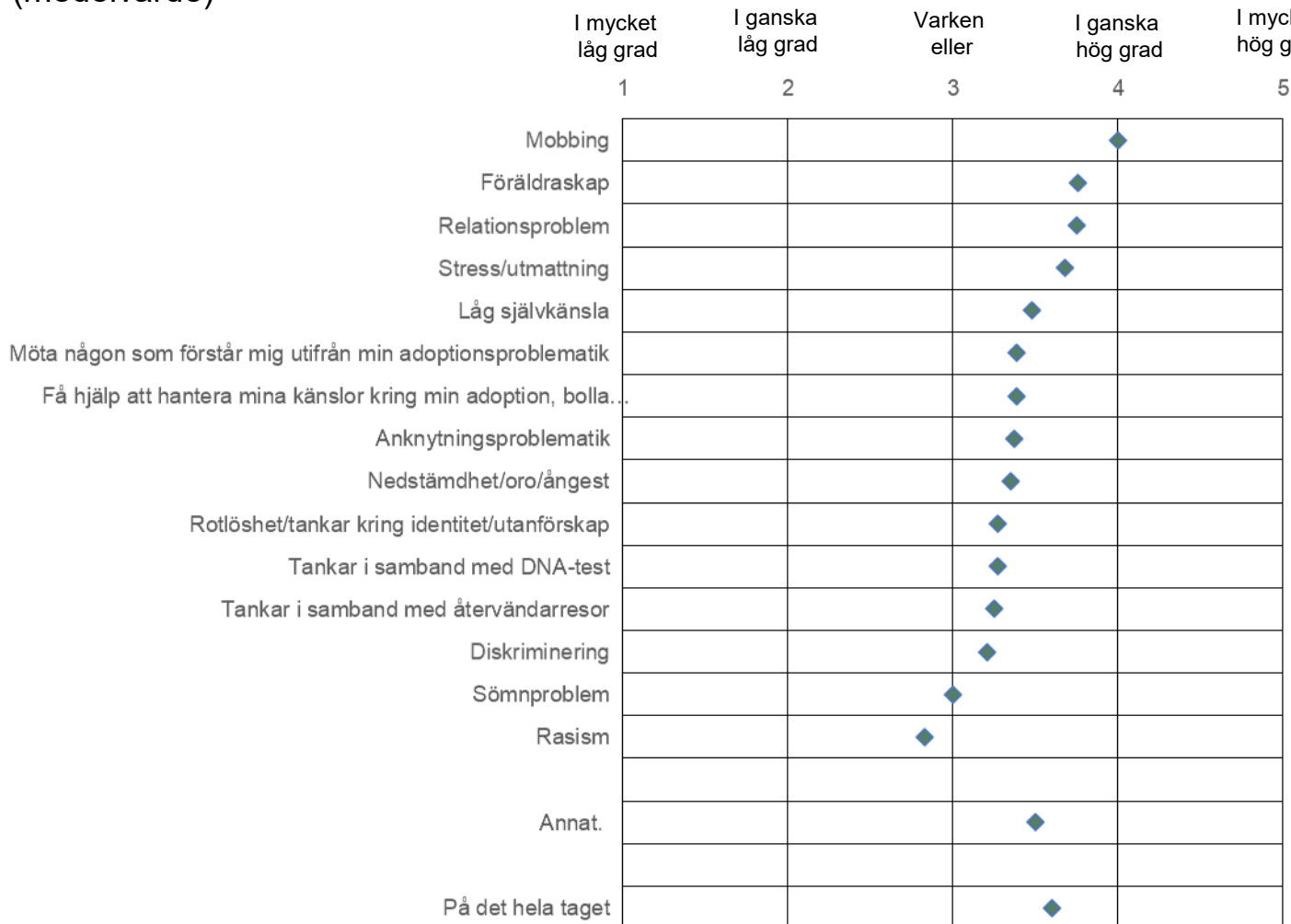
Vad är orsaken till att du sökt detta adoptionsspecifika samtalsstöd? (%)
Flera alternativ kunde markeras

Det syns inga skillnader mellan mäns och kvinnors motiv till att söka samtalsstöd. Antalet svarande män är lågt och enskilda svar påverkar mer än för kvinnor. Rotlöshet, stress och låg självkänsla nämns oftare av i den äldsta ålderskategorin, medan de yngsta oftare framhåller nedstämdhet/oro/ångest, anknytningsproblematik och rasism.

BEDÖMNING AV SAMTALSSTÖDETS EFFEKTER

I vilken grad tycker du att detta samtalsstöd har varit ett stöd för dig utifrån dina behov när det gäller...
(medelvärde)

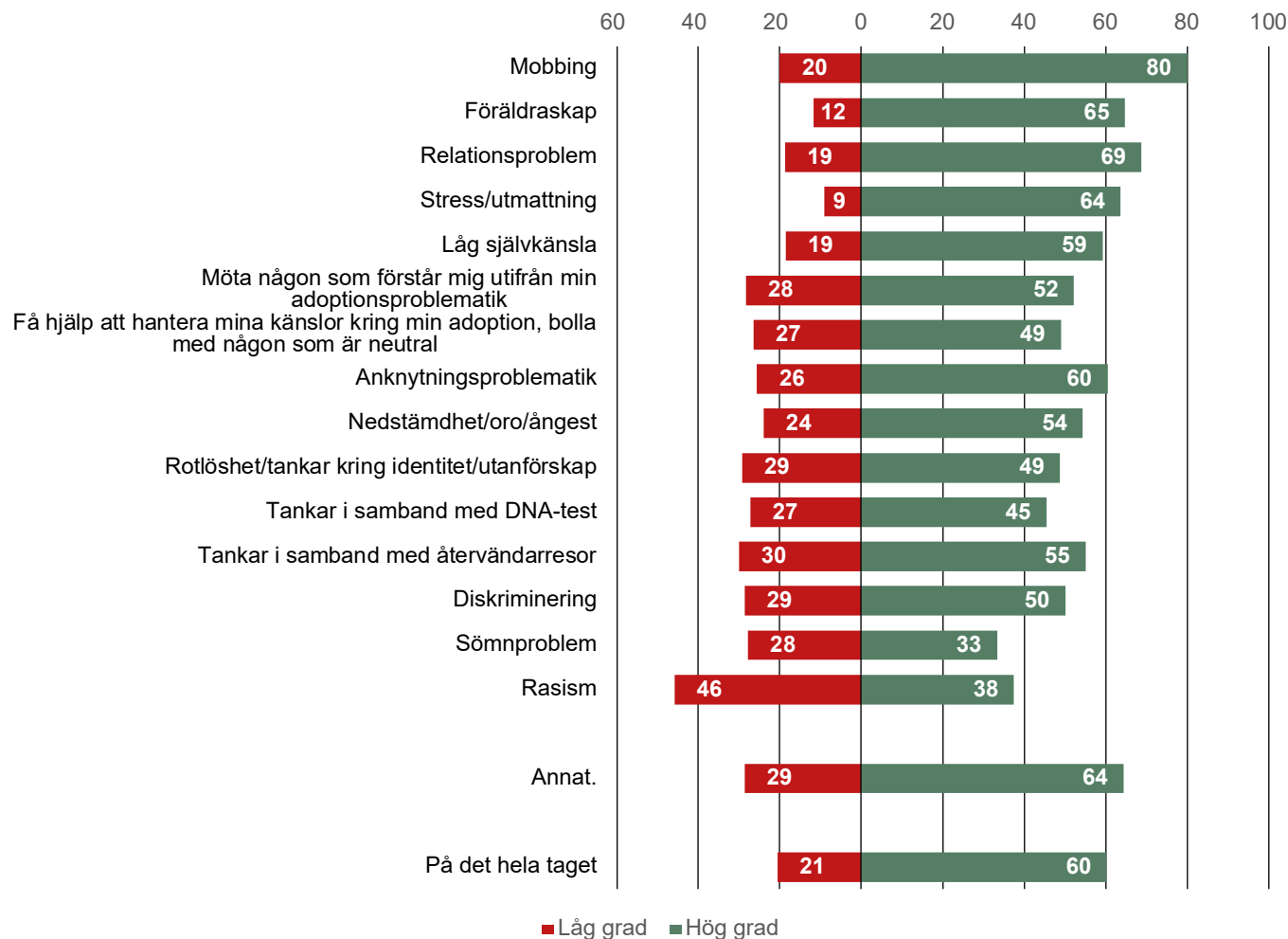
I vilken utsträckning har samtalen varit ett stöd för de olika skäl som har funnits bland de svarande?

Bedömningen är mer positiv än negativ, men heller inte översvallande. Medelvärdet ligger mellan skalsteg 3 och 4 i den 5-gradiga svarsskalan.

Alla har inte bedömt alla delfrågor, endast de orsaker till att söka samtalsstöd som de själva har angett. Bortsett från den sista frågan – ”på det hela taget” som ställdes till alla – har mellan 10 och 49 personer besvarat delfrågorna.

Helhetsomdömet varierar inte beroende på kön eller ålder.

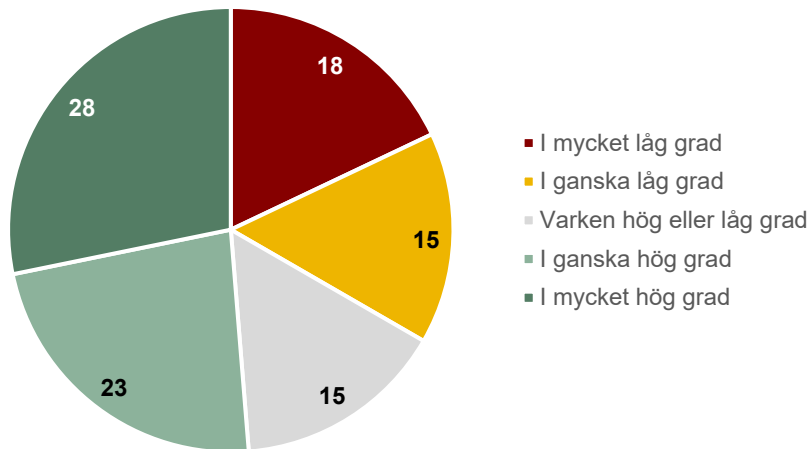
I vilken grad tycker du att detta samtalsstöd har varit ett stöd för dig utifrån dina behov när det gäller...
(% hög grad och låg grad)

Ett annat sätt att redovisa svaren på denna fråga är andelen som i låg grad respektive hög grad anser att samtalen har varit ett stöd utifrån deras behov.

För alla frågor utom en överväger de positiva (gröna) staplarna.

I vilken grad anser du att detta samtalsstöd var särskilt anpassat för problem som rör adoption? (%)

Något som särskilt framhålls är att detta samtalsstöd ska vara adoptionsspecifikt, dvs, terapeuten ska ha specialistkompetens och erfarenhet i frågor som rör adoption.

Drygt hälften instämmer i ganska hög eller mycket hög grad i att stödet faktiskt har varit anpassat för problem som rör adoption. Samtidigt finns det en stor andel inte håller med om det. 33 % instämmer i låg grad.

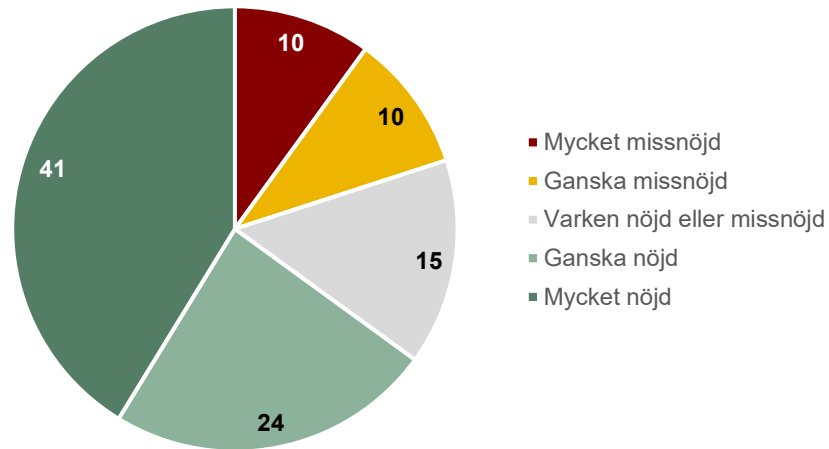
Män på denna punkt aningen mer positiva än kvinnor och yngre något mer positiva än äldre.

Bristande lyhördhet hos terapeuten, begränsad feedback eller bristande insikter i, och kunskaper om, adopterades situation nämns av de som såg brister. Andra menar att fler samtal behövs.

"Det var inget stöd alls, hen var helt oförstående"

"Kunskapen borde vara betydligt högre vad gäller t ex anknytningsproblematik, utanförskap, ensamhet, rasism, diskriminering, sorg, trauma när det gäller just internationellt adopterade. Det är ju just det som man behöver. Jag tycker att internationellt adopterad-aspekten uteblivit i samtalen."

Hur nöjd är du på det hela taget med detta samtalsstöd? (%)

Helhetsomdömet är i huvudsak positivt. Närmare två av tre är nöjda, varav de flesta markerar högsta betyg. Var femte är missnöjd.

Det är inga påfallande skillnader i helhetsbedömning mellan män och kvinnor eller beroende på ålder.

Som framgått av diagrammen på föregående sidor finns både positiva och negativa erfarenheter av samtalskontakterna. Det fanns utrymme för de som önskade att med egna ord precisera och fördjupa både vad som har fungerat bra och mindre bra. Fler än hälften har tagit tillvara på den möjligheten. Det gällde såväl positiva som negativa synpunkter.

Mest nöjd

- Behov av att prata/fick utrymme att prata och bli lyssnad på/opartisk samtalspartner
- Det var kostnadsfritt
- Tillgängligheten
- Få förståelse för sina tankar/känslor

”Att få höra att andra tänker liknande. Och att få hjälp att tolka mina egna tankar.”

”Det är en livlina och oerhört skönt att få prata med en professionell terapeut.”

”Möjligheten att få gratis stöd i frågor som rör ens liv och hur det kan vara kopplat till adoptionen”

”Ger mig förståelse och insikt. Hjälper mig att navigera i livet, behöver detta.”

“Enkelt och tillgängligt”.

Minst nöjd

- Kvalitet/kunskap hos terapeut/specialistkompetens
- Bemötande och engagemang
- Möte per telefon/föredrar fysiskt möte
- Samtalsfrekvens/samtalstider
- Fick ej konkret hjälp

”Kvalitén på bemötandet och de samtals-, och psykologiska metoderna som applicerades på samtalet”

”Kändes inte vara så särskilt specifikt adoptionsrelaterat. Kunde varit vilka frågor som helst med vilken terapeut som helst.”

”Bristande engagemang och att jag inte blivit kontaktad om en annan terapeut som jag blev lovad. Sammantaget tappade jag förtroendet och tron att det skulle finnas hjälp att få minskade också avsevärt.”

”Att det skedde via telefon och att hen endast kunde en viss tid i veckan.”

FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG

Har du förslag på annat stöd som kan vara bra för adopterade?

Tydligt är att många ser att det finns områden att utveckla i stödet till adopterade – en majoritet av de svarande har formulerat förslag. Några synpunkter är återkommande hos flera svarande:

- Möjlighet att välja terapeut utbildade med kunskaper i adoptionsproblematik.
- Erbjud stöd i tidig ålder
- Rättshjälp och ekonomiskt stöd för t ex återresa.
- Gruppsamtal/stödgrupper
- Bättre informationsmaterial

”Att fritt få välja terapeut enligt en lista där terapeuterna fått utbildning kring adoptionsfrågan.”

”Ett community för adopterade och grupper för de länder de adopterade är ifrån.”

”Stödgrupper som är fria, som tolv steg programmet.”

”Tidigt samtalsstöd när den unga går igenom identitetskris.”

”Ekonomiskt stöd för återresa.”

”Fler psykologer som är adopterade eller har utländsk bakgrund”.

”Material som beskriver anknytningsproblem och egenskaper som ofta finns hos adopterade”.

Är det något annat du som adopterad vill framföra?

Avslutningsvis fanns utrymme att med egna ord framföra vad man önskade kopplat till adoption. Det är naturligt att mycket redan har sagts, och redovisats tidigare i resultatsammanställningen.

En hel del lovordar initiativet med samtalsstöd och hoppas att det ska finnas även fortsättningsvis. Kopplat till detta menar flera att stödet kommer sent, de hade behövt stödet redan för många år sedan.

Det finns även synpunkter på att staten inte har tagit ansvar för de adopterades behov, inte bara när det gäller samtalsstöd.

Flera poängterar att det är viktigt att terapeuterna är adoptionskunniga och gärna har egen personlig erfarenhet.

SWECO